

ISSN
2547-989X

Sinop Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi

Araştırma Makalesi

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (1), 136-163

Geliş Tarihi:25.07.2023 Kabul Tarihi:07.03.2024

Yayın: 2024 Yayın Tarihi:31.05.2024

<https://doi.org/10.30561/sinopUSD.1332529>

<https://dergipark.org.tr/sinopUSD>

ADALARI GÜZELLEŞTİRME CEMİYETİ VE BÖLGE TURİZMİNE KATKILARI

Resül NARİN*

Öz

İstanbul'un güzide turizm merkezlerinden biri olan Adalar, Cumhuriyet'in ilk yıllarında cazibesini kaybetmeye başlamıştı. Alternatif turizm seçeneklerinin artması ve özellikle Tenezzüh trenleri vasıtasıyla yeni turizm çekim merkezleri ortaya çıkmıştır. Adalarda turizmi geliştirmek için çeşitli çözüm yolları aranmaya başlandı. Adından da anlaşılacağı üzere Adaları güzelleştirmek ve buraları bir cazibe merkezi haline getirmek için kurulan Adaları Güzelleştirme Cemiyeti, yaptığı faaliyetlerle Adalarda iz bırakan bir dernek olmuştur. Cemiyet, bölgede etkinlik düzenlemenin yanı sıra Adalardaki sosyal hayata da doku-nuşlar yapıyordu. Arabacıların ve hamalların kıyafetlerine kadar her türlü detay ele alınıyor böylece Adalardaki sosyal hayat düzene sokulmaya çalışılıyordu. Cemiyet'in icraatları o günün ulusal ve yerel gazetelerinde yer alan haberlerde genellikle takdirle karşılanıyordu. Adaları Güzelleştirme Cemiyeti, İstanbul'da benzer cemiyetlerin kurulmasına da vesile olmuştur. Bu cemiyetten sonra Boğaziçi ve çok geçmeden de Çamlıca'yı güzelleştirme cemiyetleri kurulmuştur. Adalar gibi geçim kaynakları içerisinde en büyük payın turizm olduğu bölgelerde turizmi geliştirmek için çeşitli yollara başvurulmuştur. Yapılan çalışmalar bireysel olduğu gibi kurumsal da olmuştur. Bu çalışmada Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'nin Adalar için yaptıklarını, arşiv kayıtları ve dönemin gazeteleri gibi kaynaklar kullanarak aktarmaya ve günümüz turizm çalışmalarına da ilham kaynağı olmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, Adalar, Turizm, Cemiyet

The Society of Beautification of the Islands and its Contributions to Regional Tourism

Abstract

Islands, one of Istanbul's distinguished tourism centers, began to lose its charm in the first years of the Republic. With the increase in alternative tourism options, especially the Tenezzüh trains, new tourist attraction centres have emerged. Various solutions have been sought to develop tourism in the Islands. The Society of Beautification of the Islands, which was established to beautify the Islands and make them a center of attraction, has become an association that has left a mark on the Islands with its activities, as its name suggests. In addition to organizing events in the region, the society also took part in the

* Dr., Sakarya Büyükşehir Belediyesi, resulnarin@gmail.com, 0000-0003-3702-6880

social life in the Islands. Every detail, from the clothes of the phaprometon drivers and porters, was handled and tried to be organized. The activities of the society were generally appreciated in the news in the national and local newspapers of the period. The Society of Beautification of the Islands has also been instrumental in the establishment of similar societies in Istanbul. After this association, societies were established to beautify the Bosphorus and, shortly after, Camlica. In regions such as the islands, where tourism is the largest share of livelihoods, various ways have been used to develop tourism. The studies carried out can be individual as well as corporate. In this study, we will try to convey what the Society of Beautification of the Islands has done for the Islands by using sources such as archive records and newspapers of the period and to inspire today's tourism studies.

Keywords: Istanbul, Islands, Tourism, Society

Giriş

Turizm sektörü, destinasyon çeşitliliği açısından dünyada oldukça hızlı büyüyen ekonomik bir alandır. Artan nüfus ve refah düzeyine bağlı olarak yeni açılan destinasyonlar turizme dinamizm kazandırmakla birlikte sosyo-ekonomik gelişme süreçlerine katkı sunmaktadır (Eravcı, 2017, s.156; Erdem-Bozan, 2021, s.67). Bu bağlamda önemli bir turizm merkezi olan Adalarda turizmin gelişmesine yönelik çalışmalar bölge için olduğu kadar ülkemiz turizmi açısından da oldukça önemlidir.

Adalar, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e bir sayfiye merkezi olarak sürekli önemini korumuştur. Marmara Denizi'nin kuzeydoğusunda yer alıp iki sıra halinde konumlanan İstanbul Adalarında 19. yüzyılın sonunda meydana gelen 1894 depreminde birçok yapı hasar görmüş ya da yıkılmıştır. Deprem sonrasında bölgede inşaa faaliyetleri, onarım ve yenileme çalışmaları yoğunlaşmıştı. Bununla birlikte 19. yüzyılın ikinci yarısında başlayan sosyal ve mimari canlanma sekteye uğramamış hatta hareket kazanmıştır. Yeni yapı talebi devam etmiş; başta konut olmak üzere, oteller, eğlence mekânları, hizmet yapıları inşa edilmiştir. Bu canlılık uluslararası düzeyde tüm girişimcileri kendine çekecek nitelikteydi. O günün önemli Fransız otelcilik şirketlerinden birisi, sonradan Rum Yetimhanesi olarak kullanılacak devasa ahşap yapıyı bu dönemde inşa ettirmiştir (Ergut-Erkmen, 2011, 15-29).

Adaların turizm alanı olarak gelişimi, bölgede var olan otel sayılarının artırılmasını gündeme getirdi. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren büyük ölçekli bir

konak/ev kimliği ile kendini gösteren oteller arasına yenileri eklenmeye başladı. Bu turizm hareketliliğinin sonucunda, otellerin ve beraberinde gelişen Ada plajlarının da etkisiyle, Adalarda sayfiye ve eğlence giderek hareket kazanmaya başladı (Ayşel, 2020, s.59-60). Adalardaki Splendid Palas Oteli gibi oteller genel olarak sezonluk çalışırdı. Kış aylarında azalan talep, yaz aylarında artmaktaydı (Yazıcı, 2015, s.171).

20. yüzyılın başlarında Adalar, özellikle Osmanlı yüksek bürokrasisi ve Hristiyan nüfus için seçkin, şık ve eğlencesi bol bir yazlık bölgesiydi. Cumhuriyet'in ilanı ile beraber İstanbul'da gerçekleşen en büyük değişimlerden biri Adalarda olmuştur. Kurulan işletmeler ve yapılan organizasyonlar bölgenin cazibesini olumlu etkilemiştir. Bu dönemde Türk burjuvazisi kendini var etme çabasını daha çok arttırmıştır. Bu çabaların en önemlerinden biri de Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'dir.

Cemiyetin Kuruluşu ve Amacı

Adaların nüfusu 1920'li yıllara gelindiğinde bir hayli kalabalıklaşmıştır. Cumhuriyet döneminde Adaların seçkin hayatı artık sadece gayrimüslim azınlıklara ait değildi. Gün geçtikçe Türk burjuvazi de Adalarda boy göstermeye başlamıştı. Bunun en görünür durumlarından biri de Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'dir. Bu cemiyetin kurulmasında, 1922 yılında Adalar Belediye Dairesi Müdürü olarak görev yapan Dr. Nevzat Tandoğan'ın büyük katkıları olmuştur. 1934 yılında Cumhuriyet gazetesinde çıkan yazısında Abidin Daver, cemiyetin 1926 yılında kurulduğunu, kendisinin de o senelerde Büyükkada'da oturduğu için idare heyetinde olduğunu yazmıştır. Cemiyetin ilk projesi, eski hükümet konağının bulunduğu yerde, ortasında sular akan bir kaidenin olduğu bir bahçe inşa etmektir. Bunun için Yat Kulübü'nde bir balo düzenlenmiş, fakat beklenen hasılat toplanamadığı için proje gerçekleştirilememiştir (Akçura, 2010, s.13).

Adaların önde gelen isimleri bir araya gelerek yaşadıkları yeri daha güzelleştirmek ve bir cazibe merkezi haline getirmek için bu cemiyeti kurmuşlardı. Ada-

ları Güzelleştirme Cemiyeti özellikle 1920 ve 1930’lu yıllarda Adalardaki hayatı yeniden inşa etmeye çalışmıştır (Bozdoğan, 2012, s.18).

1926 yılında kurulan bu cemiyetin amacı, nizamnamesinde şöyle ifade ediliyordu: “Adaların gerek çamlık ve gerek kıyı ve kumsallarındaki tabii güzellikleri koruyup arttırmak, onları gerçekten gönül çeker, iç ister sağlık, dinlenme, sevinç ve eğlence yurdu yapmak, bunun için Adaları herkese tanıtip sevdirmek, beğendirip kendisine çekmektir.” (İkdam, 2 Ağustos 1940, s. 4.).

“Adaları Güzelleştirme” ve “Ada Çamlarını Muhafaza ve Teksir” cemiyetleri 14 Ocak 1927’de toplanan kongrelerinde aldıkları kararlarla “Adaları Güzelleştirme Cemiyeti” adı altında birleşmişlerdir. Cemiyet’in uzun yıllar merkezi Büyükkada’daki Cumhuriyet Halk Partisi Binası idi (İkdam, 2 Ağustos 1940, s. 4.). Cemiyetin kurucularından biri de muhtelit hakem mahkemeleri umumi ajanı Emin Ali Bey idi (Haber, 19 Nisan 1934, s.1). Kendisi 1933 ve 1934 yıllarında Cemiyetin başkanı idi (Son Posta, 10 Mayıs 1934, s.1).

Bir araya gelerek Adaları Güzelleştirme Cemiyeti’ni kuran Ada sakinleri imkânlarını arttırmak için Adalar Belediyesi ve İstanbul Belediyesi’nin yardımını istememişlerdi. Bununla birlikte kendileri de aralarında para toplayarak Adaların güzelleşmesi için harcadılar (Vakit, 27 Şubat 1934, s.3).

İstanbul Vilayeti Genel Meclisi 3 Nisan 1929 tarihinde toplanmıştı. Burada Adalardan üye Hamit Naci Bey, Adaları Güzelleştirme Cemiyeti’ne yardım edilmesini teklif etmiş, bu durum bütçe encümenine havale edilmişti (Milliyet, 4 Nisan 1929, s.3).

Adaların en büyük sorunlarından birisi ise buradaki çamların zaman zaman haşere istilasına uğraması idi (BCA. 30.10.0.0/185.277.3.). Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne ait olan Ada çamları, 1929 yılında iyi bir bedel karşılığında Vakıflardan Emanete devredilmişti. Emanet, “Adaları Güzelleştirme Cemiyeti” ile ortaklaşa Ada çamlarının ıslahına, hastalıklı çamların tedavisine çalışılacaktı. Belediye, Ada çamları için 1927’de 10.000 ve 1928’de 7.000 lira vermişti. Bununla beraber Adaların imarı ve güzelleşmesi için Adalar halkı 16.500 lira bağışta bulunmuştu. Şeh-

remaneti ile Adaları Güzelleştirme Cemiyeti birlikte Ada çamlarının ıslahına başlamışlardı. İlk iş olarak da Adalarda Anadolu ve Avrupa çamlarından oluşan bir fidanlık tesis edildi (Akşam 23 Nisan 1929, s.3).

1929 yılında turizmi geliştirmek için Muhittin Üstündağ yönetimindeki İstanbul Belediyesi de çeşitli girişimlerde bulundu. Bu amaçla, 1929 yılında şehrin tanıtımı ve turizm gelirini arttırmak için İstanbul Belediyesi bünyesinde bir turizm şubesi kurulmuştur (Akşam, 2 Ağustos 1936, s.5).

1933 yılının Nisan ayında Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'nin elinde 20.000 lira bulunuyordu. Var olan para ile Adalarda imar faaliyetlerine başlanması kararı alındı. (Son Posta, 8 Nisan 1933, s.2). 1933 yılı Ağustos ayında Adaları Güzelleştirme Cemiyeti yeni kararlar aldı. Büyükada'da tepedeki kilisenin yıkılmasıyla oluşan çirkin manzaranın izalesi düşünülmüş, bu sırtın ve tepenin çamlarla ağaçlandırılmasına karar verildi. Tepenin altında olan birkaç binanın da dikkate alınması gerekiyordu. Cemiyet, parayı belediyeye verecekti. Binaları da Belediye istimlak edecekti. Bununla birlikte Ada sahillerini çevrelemek üzere güzel yol ve patikalar ile sahillerde özel plajlar yapılacaktı. Büyükada'da bir fidanlık açılmış, Adanın çam olmayan yerlerine fidanlar dikilerek Kınalı gibi çamsız yerlerde de çamlandırma çalışması yapılmıştır.

Adalarda kuş olmaması Cemiyet'in ilgisini çekmiş ve Adalarda yabani kuş yetiştirmenin çareleri aranmıştır. Bunun için Himaye-i Hayvanat Cemiyeti ile temasa geçilmiştir. Adalarda kuş olmamasının en büyük nedeni susuzluktu. 1933 yılında Cemiyetin başkanı olan Emin Ali Bey 50 metrede su bulmuştu. Cümbüşyan isimli bir Ada sakini de 76 metrede su bulmuştu. Cemiyetin bir diğer çalışması da Ada çamlarının kurtlardan arındırılması çalışmaları idi. Bu dönemde arındırma çalışmaları devam ediyordu (Vakit, 17 Ağustos 1933, s.1,5). Adaların sorunları ile ilgilenen cemiyetin zaman geçtikçe etkinliği de artmaktaydı.

Cemiyet'in En Aktif Dönemi

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'nin en aktif dönemi İstanbul Valisi ve aynı zamanda Belediye Başkanı olan Muhittin Üstündağ döneminde olmuştur. Cumhur-

başkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün güçlü desteğine sahip bir bürokrat olan Muhittin Üstündağ'ın İstanbul Valiliği ve Belediye Başkanlığı döneminde şehir, özellikle turizm alanında birçok yenilikle tanışmıştır.

Merkezî yönetimin ülke ölçeğindeki hizmetlerinin sunulmasında halka en yakın birimler taşra teşkilatlanmalarıdır. Bu teşkilatlanmanın kanuni dayanağı olan 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na göre İl genel idaresinin başı ve mercii valilerdir (Ün, 2022, s.116). Dolayısı ile ilin en üst mercii bu cemiyetin yanında olması cemiyetin faaliyetleri açısından oldukça önemlidir.

Muhittin Bey, İstanbul'un Belediye Başkanlığına 27 Ocak 1926 tarihinde getirilmiştir (BCA. 30.11.1.0/21.3.18.). Kendisi 1930 yılında valilik görevine asaleten atanmış ardından 1936 yılında valilerin buldukları illerde Cumhuriyet Halk Partisi teşkilâtlarının başı olmalarını öngören düzenlemenin ardından da İstanbul Valisi, Belediye Başkanı ve Cumhuriyet Halk Partisi İl Başkanı olarak 29 Kasım 1938'e kadar İstanbul'u yönetmiştir (Güneş, 2021, s.286). Üstündağ soyadı Muhittin Bey'e Atatürk tarafından verilmiştir (Ziyaoğlu, 1971, s.321-322). Atatürk'e olan yakınlığı uzun süre İstanbul'da görev yapmasına ve birçok konuda da önünün açılmasına vesile olmuştur.

Cemiyet'in tüzüğünde "Belediye Reisliği yapan İstanbul Valisi kabulüne muallak olmak üzere cemiyetin azalığına kabul olunur ve kendisine umumi reislik unvanı fahrîsi verilir." maddesi gereği İstanbul Belediye Başkanı ve Valisi istediği takdirde Cemiyet'in fahrî genel başkanlığını yapabiliyordu. Kurulduğu ilk yıllarda çok da etkin olmayan Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'nin 1933-1938 yıllarında fahrî başkanı, aynı zamanda İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı olan Muhittin Üstündağ idi. Onun döneminde cemiyet en aktif çalışma sürecini yaşamıştır. 1933 yılında faaliyetlerini arttıran bu cemiyet Adaları güzelleştirmek ve turizm açısından cazibesini artırmak için pek çok teşebbüs ve faaliyette bulunmuştur. Deniz bayramı, okul yarışları, çiçek savaşı, eğlenceler, eşek yarışları, pijamalı kır balosu, sandal yarışları, tenis ve yüzme gibi spor yarışları bu faaliyetlere örnek gösterilebil-

mektedir (Bengi-Zat, 2020, s.11). Bu faaliyetlerle Adalara rağbet artmış ve bölgeye gelenlerin sayısı gün geçtikçe fazlalaşmıştır.

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti, 28 Eylül 1933'te Vali ve Belediye Başkanı Muhittin Bey'in başkanlığı altında genel bir toplantı yaparak cemiyet idare heyeti tarafından hazırlanan mesai programını müzakere etmişti. Toplantıda üye kaydı, teknik istişare komisyonu ve mesai programını uygulayacak komisyonlar seçilmişti (Vakit, 21 Eylül 1933, s.8).

Muhittin Bey'in başkanlığında 22 Ocak 1934 tarihinde toplanan Adaları Güzelleştirme Derneği, yaz sezonu için bazı kararlar almıştı. Buna göre çamlar ıslah edilecek, yollar tanzim olunacak ve Yörükali'de modern bir plaj ve gazino yapılacaktır. Adaların bazı kumsal yerlerinde ücretsiz banyo yerleri de yapılması planlanıyordu. Arabalar tenteli olacak, atların sağlık durumlarına dikkat edilecekti. Arabacı ve hademe gibi işçilerin kıyafetleri de belirlenecekti. Cemiyet otel ve pansiyonlarla mukavele yaparak fiyatları tanzim edecek ve yabancıların bölgeye talebini arttırmaya çalışacaktı (Vakit, 23 Ocak 1934, s.4).

Cemiyet üyeleri, Vali ve Belediye Başkanı Muhittin Bey başkanlığında 8 Mart 1934 tarihinde de bir araya gelmiş ve bazı kararlar almıştı. Bu dönemde Cemiyet, Ada otelleri ile anlaşmış ve otel fiyatlarını tespit etmişti. Cemiyet'in katkıları sonucu Adalara gelen turistlerin ihtiyaçları bir süre sonra karşılanamaz olduğundan bu konuda da birtakım çalışmalar yapılması gerekmiştir. Cumhuriyet gazetesinde 9 Mart 1934'te yer alan "Adaların İmarı" başlıklı yazı, her gün bir vapurun Terkos suyunu adaya taşıyacağına dair bir bilgi verir. Aynı yazı o yıllarda kışın tüketilen 1600 ekmek sayısının yazın 7600'e yükseldiğine dair bir istatistik verir. Cuma ve pazar günü ise Adalara 40.000 kişinin geldiğini yazar. Bununla birlikte "Adalar imar edilir, bazı dertlere deva bulunursa, şüphe yok ki bu sayı bir misli artacaktır." denilmektedir (Cumhuriyet, 9 Mart 1934, s.3).

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti, 1934 yılından itibaren daha aktif çalışmıştır. İlkbahar gelmeden Ada'da bazı faaliyetlere girişilmiştir. Adalar Belediyesi, Ada yollarında eksik olan ağaçları tamamlamak için yeniden yolların her iki tarafına

ağaçlar dikmişti. Bu ağaçların yanlarına yasemin, hanımeli ve gül fidanları dikmişti (Akşam, 18 Şubat 1934, s.3). 10 Nisan 1934 tarihinde Cemiyet, Büyükada'da Bur-gulu mevkiinin Belediye tarafından istimlak edilmesini belediyeye teklif etmişti. Bütçe Encümeni bu teklifi görüşmüştü (Vakit, 11 Nisan 1934, s.3).

18 Nisan 1934'te Adaları Güzelleştirme Cemiyeti Faaliyet Komitesi toplanmış ve Adalar için yeni kararlar almıştı. Yörükali Plajına iskele yapılacak ve Akay idaresinin Haliç Şirketi'nden kiralayacağı küçük bir vapur, Büyükada İskeleyi ile Yörükali arasında cuma ve pazar günleri işleyecekti. Çam Limanı ile Abbaspaşa koyundaki plaja da vapurların uğratılması sağlanacaktı. Çamların olduğu bölgede gezi yerleri ve dinlenme alanları yapılmıştı. Bu bölgelere cemiyet tarafından 100 kadar sıra konulmuştu. Rıhtım çiçek ve saksılarla süslenmişti. Adaya gelecek turistlerin bütün ihtiyaçlarını dinlemek ve karşılamak üzere Ada Meydanı'ndaki Saat Kulesi'nin içinde bir müracaat bürosu kurulmuştu. Adaya gelecek yabancı turistleri de dikkate alarak altı dil bilen bir memur görevlendirilmişti. Sadece Büyükada için Fransızca ve Türkçe birer rehber hazırlanmıştı. Bu rehberde Adanın otelleri, pansiyonları ve buraların ücretleri ile hamal ve araba tarifeleri yazılı idi (Haber, 19 Nisan 1934, s.1,7).

15 Haziran'da Adaları Güzelleştirme Cemiyeti İdare Heyeti, Vali ve Belediye Başkanı Muhittin Bey'in başkanlığında toplandı. Toplantıda Belediye ile bu sene ortak yapılacak işler hakkında konuşuldu. Bu dönemde iskele başındaki rıhtım kenarında yapılan çimento saksılara renkli çiçekler dikilmişti. Karakolun yanında ve çamlıklar arasındaki kanepeler boyanmıştı. Yollardaki ağaçları korumak için demir parmaklıklar yapılmış ve bu ağaçlara gül ve hanımeli fidanları sarılmıştı. Arabaların tenteleri yenilenenmiş ve boyanmıştı. Saat Kulesi tamir edilerek hasta ve topal eşekler ortadan kaldırılmıştı. Yapılan bu işler az bir ücret ile karşılanmıştı (Akşam, 18 Haziran 1934, s.1,2).

3 Ağustos'ta Büyükada'da Çiçek Savaşı yapıldı. Niş ve Cannes gibi büyük Avrupa şehirlerinde de yapılan bu etkinlikte arabalar, otomobiller güzel çiçeklerle süslenir ve başlıca caddelerde dolaşarak en güzel süslenmiş arabalara ödülleri

verilirdi. Buraya katılan arabalar profesyoneller ve amatörler olmak üzere ikiye ayrılmıştı. Profesyonel katılımcılardan birinciye 50, ikinciye 30 ve üçüncüye 20 lira ödül verilmişti. Bu ödüller Adaları Güzelleştirme Cemiyeti, Ziraat Odası ve Ziraat Müdüriyeti tarafından karşılanmıştır. Amatörlere ise birer aplike resim “Adaları Güzelleştirme Kurumu Çiçek Savaşı” ibaresi yazılı beş bayrak hediye edilmişti (Cumhuriyet, 21 Haziran 1934, s.5; Akşam, 29 Temmuz 1934, s.4). Çiçek Savaşı saat altıda başlamış ve 11 araba bu etkinliğe katılmıştı. Birinci Seferoğlu Bey, ikinci Arabacılar Cemiyeti, üçüncü Dağcılık, dördüncü İ. S. K. kulüplerinin arabaları olmuştu (Vakit, 4 Ağustos 1934, s.1,3).

1934 yılının yaz aylarında Adaları uzun süredir görmeyen kalabalıkta bir turist kafilesi ziyaret etmişti. Bu durumda Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'nin katkıları oldukça yüksektir. Cemiyet neredeyse her hafta bir etkinlik düzenliyor ve insanları Adalara çekiyordu. Cemiyet bu dönemde bazı yerlere kendi imzasıyla şu levhaları asmıştı: “Adaları eviniz gibi temiz tutunuz”, “Çam sevgisi yurt sevgisinden bir parçadır”, “Coşun neşe hakkınızdır. Fakat azgın gürültü değil!” (Son Posta, 30 Temmuz 1934, s.11). Bu ifadeler cemiyetin ada hayatındaki etkisini de göstermektedir. Dönemin gazeteleri Adalardaki cemiyetin bu levhalarını konu edinmiş ve zaman zaman da eleştirmiştir.

Cemiyet etkinliklerini sadece Büyükkada ile sınırlı tutmuyordu. Heybeliada'da spor eğlenceleri yapmaya karar verilmişti. Bunun için Heybeliada'da Sadık Bey Plajı mekân olarak seçilmişti. 10 Ağustos 1934'te plajın tenis kortlarında Dağcılık Kulübü ile Adalar Tenis Kulübü üyeleri arasında bir tenis müsabakası yapılarak galip gelen tarafa kupa hediye edilmiştir (Milliyet 9 Ağustos 1934, s.5; Haber, 9 Ağustos 1934, s.10; Vakit, 9 Ağustos 1934, s.4). Müsabakayı Dağcılık Kulübü kazanmıştı. Kazanan bu takıma kupasını Adaları Güzelleştirme Cemiyeti İdare Heyeti'nden Esat Bey vermişti (Vakit, 11 Ağustos 1934, s.9).

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti 17 Ağustos'ta Heybeliada plajları önünde büyük deniz bayramı düzenlemişti (Vakit, 10 Ağustos 1934, s.8; Vakit, 12 Ağustos 1934, s.8). Bu bayramı izlemek için büyük bir kalabalık sahili doldurmuştu. Yarış-

ları Vali ve Belediye Başkanı Muhittin Bey, Halk Fırkası Vilayet İdare Heyeti Başkanı Cemal Bey, Halkevi Başkanı Ali Rıza Bey, Adalar Kaymakamı Reşat Bey de izlemişti. Yarışta şu sonuçlar alınmıştı:

Erkekler atlama: Fenerbahçeli Sadi 27 puanla birinci, İ. S. K.'den Şefik Bey ikinci

Gençler atlama: İ. S. K.'den Necdet Bey birinci, Fenerbahçe'den Hidayet Bey ikinci.

Bayrak yarışı: Beykoz birinci, İ. S. K. İkinci

Hanımlar bayrak: Fenerbahçe birinci, İ. S. K. İkinci

100/400 bayrak: İ. S. K. Birinci

400 metre serbest erkekler: Beykoz'dan Toma birinci, Heybeli'den Selahattin ikinci

100 metre serbest erkekler: Galatasaray'dan Nihat birinci, Heybeli'den İhsan ikinci

50 metre kurbağalama: Fenerbahçe'den Galip birinci

100 metre sırtüstü: Beykoz'dan Sadi Bey birinci, aynı takımdan Metin Bey ikinci

100 metre kurbağalama: Beykoz'dan Halidun Bey birinci, Beykoz'dan Muzaffer Bey ikinci

50 metre kurbağalama (kızlar): Fenerbahçe'den Süheyla Hanım birinci

100 metre serbest hanımlar: Fenerbahçe'den Matmazel Ola birinci, İ. S. K.'den Jale Hüsnü Hanım ikinci

50 metre çuval: İ. S. K.'den Matmazel Hugner birinci,

Padilbot: 3 dakikada Cemal Bey birinci

Yatlar: Berberyan Bey'in İnci isimli yatı birinci, Bülent Bey'in Bülent'i ikinci

Ufak yelkenliler yola sınıfı: Harun Bey'in Coşkun'u birinci

Büyük sandallar: Verto birinci, Damya ikinci

Küçük sandallar: Nober Bey'in sandalı birinci

Heybeliada-Moda sutopu maçı: Heybeliada galip (Vakit, 18 Ağustos 1934, s.9; Haber, 18 Ağustos 1934, s.5).

1934 yılında Cemiyetin de çalışmaları neticesinde Adalarda turizm oldukça canlı geçmişti. 1935 yılında da Adaların bir cazibe merkezi olması hedefleniyordu. Bu amaçla da cemiyet, çalışmalarına yılın ilk aylarında başlamıştı (Zaman, 4 Mart 1934, s.3).

23 Haziran 1935 tarihinde Adaları Güzelleştirme Cemiyeti tarafından Çiçek Savaşı düzenlenmişti. Bu etkinliğe 5-6.000 kişi katılmıştı. Sabah kolordu ve bahriye mızıkası, iskelenin üzerindeki fırka merkezinde konserler verdi. Asıl mera-sime akşam 18.00’de başlandı. Çiçek Savaşı ve araba resmi geçidi yat kulübünün önündeki meydanda yapılmıştı. Bütün halk ellerinde savaş için hazırladıkları çiçek buketleri ile burayı doldurmuştu. Araba resmi geçidinin önünde Galatasaray izcileri Türk bayraklarını taşımıştı. Yarışmaya 19 araba katıldı. Birinciliği Niko’nun arabası kazandı. Yarışmada ikinci 14 numaralı Sabuncakis biraderlerin arabası, üçüncü Yat Kulübü’nün arabası, dördüncü Akasya Oteli’nin arabası olmuştu (Akşam, 26 Nisan 1935, s.1; Zaman 24 Haziran 1935, s.1,7).

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti organizasyonunda 1935 yılında yapılan Çiçek Savaşı Yunus Nadi tarafından zamansız bulunarak eleştirilmişti. Cumhuriyet gazetesinde “Adaları Güzelleştirme Cemiyetine Mektup” başlığı ile şu ifadeleri kullanmıştı:

“Bu yıl yapılan çiçek bayram biraz vakitsiz yapıldı. Eğer vaktinde bile yapılsaydı Adalar kendilerinde yetişen çiçek çeşitlerinin şimdiki miktarına göre bizce henüz böyle bayram yapmayı hak etmiş sayılamayacaklarından böyle bir bayram gene yersiz olurdu. Adalarda o zaman çiçek bayramı yapılabilir ki yalnız Adalarda yetişen en görülmemiş çiçeklerden yalnız Adalar ahali-si değil, bu bayramı kutlamaya gelecek bütün İstanbullular küçük büyük demetlerle süslenebilirler ve orada herkes kucak kucak çiçeklerle canlı bir bahar yaşatsınlar. Adalarda henüz bu ileri güzellikte alabildiğine bol çiçekçilik yoktur. Söz aramızda çiçek bayramına başlangıç olarak bu yıl orada kurulan sözümüz yabana çiçek sergisi sadece ayıptı. İstanbul şimdiki halinde bile çiçekçilikte o serginin üç beş kırık dökük saksıda gösterebil-

diğinden hiç olmazsa yüz kere daha üstündür. Bununla beraber bizce İstanbul'un bütün çiçekçiliği bir araya getirilse iyi bir sergiye yetmesi gene şüpheli görülür. Hâlbuki Adadaki sergi fakirin fakiri bir "söz aramızda" kepezelikti. Bu fena sına ma bize Adalarda yapılacak iyi işler sayımına kuvvetli bir fikir vermek faydasını vermişse gene kar saymalıyız.

Adaları güzelleştirmek için her şeyden önce buralarını ağaçlandırmalı ve çiçeklendirmeliyiz. Adalarda yer sahibi herkes kendi toprağını yemişli yemişsiz ağaçlarla süslemek ödevindedir. Eğer biz ağaç ve çiçek fidanlarını güzel, bol ve ucuz verebilirsek herkes daha iyi yapmak için adeta yarışa çıkacaktır. Zaten Adalarda bu işleri en iyi yapanlar her yıl mükafatlandırılmalıdır. Halk bu ağaç ve çiçek fidanlarını bizim fidanlığımızdan alabilir." (Cumhuriyet, 8 Temmuz 1935, s.1).

İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı olan Muhittin Üstündağ 6 Temmuz 1935 tarihinde Büyükkada'ya gitmiş ve burada Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'nin toplantısına katılmıştı. Bu toplantıda Cemiyet'in yeni faaliyetleri görüşülerek bazı kararlar alınmıştı. Buna göre Cemiyet tarafından istimlak edilen Yörükali Plajı'nda denize girecek olan halka soyunma ve giyinme yeri yapılacaktı. Büyükkada Vapurunun satın alınması için Belediye ile Akay arasında müzakereler başlamıştı. Bu vapur alındıktan sonra plajın önüne getirilip konulacaktı (Akşam, 7 Temmuz 1935, s.3).

7 Temmuz'da Cemiyet tarafından Büyükkada'da eşek yarışları yapılmıştı. Küçük Tur Yolu'nda yapılan yarışa 16 eşek katılmıştı. Yarışı Dağcılık Kulübü'nden Metin Üstündağ kazanmıştı. Galatasaray'dan Hasan Sami ikinci, Adalı Necip üçüncü, Adadan Muhip dördüncü olmuştu (Akşam, 8 Temmuz 1935, s.4; Son Posta, 7 Temmuz 1935, s.3; Zaman, 8 Temmuz 1935, s.3; Kurun, 8 Temmuz 1935, s.3).

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti 13 Temmuz'da Büyükkada'daki lunaparkta bir kır balosu düzenlemişti. Bu baloda pijama yarışı yapılmış, Şehir Tiyatrosunun bale heyeti de bir gösteri yapmıştı (Akşam, 13 Temmuz 1935, s.6; Tan, 16 Temmuz 1935, s.4).

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti Heybeliada'da 11 Ağustos 1935 tarihinde deniz yarışları düzenlemeye karar vermişti. Ancak bu yarışlar Balkan Olimpiyatı nedeniyle yüzme seçmelerine denk geldiğinden 25 Ağustos tarihine ertelenmişti (Son Posta, 8 Ağustos 1935, s.10). Bu tarihte yapılan yarışları Başbakan İsmet İnönü de takip etmişti. İnönü, yarışları İstanbul motorundan sonuna kadar ilgiyle izlemişti. Yarışçıların ödülleri de kendisi vermişti (Tan, 26 Ağustos 1935, s.1; Son Posta, 26 Ağustos 1935, s.7).

1935 yılının Eylül ayı sonunda artık Adaların turizm sezonu da neredeyse bitmiş oluyordu. Bu dönemde Cemiyet, Vali Muhittin Üstündağ başkanlığında toplanarak Cemiyet'in bir yıllık çalışmaları gözden geçirilmiştir. Bununla birlikte gelecek senenin planları da yapılmıştır (Kurun, 21 Eylül 1935, s.3; Tan, 21 Eylül 1935, s.2).

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti 1936 yılı çalışmalarını belirlemek için 11 Nisan tarihinde kongre yapmıştı. Bu kongre ile 1936'da yapılacak bayramların programı da yapılmıştı (Son Posta, 18 Ocak 1936, s.7). Muhittin Üstündağ başkanlığında yapılan yıllık kongrede idare heyetinin yıllık faaliyet raporu okunarak onaylanmıştı. Ada dükkanlarının saat 21.00'de kapanmasının halkı ve esnafı zarara uğrattığı konusu gündeme gelmişti. Bunun üzerine Vali ve Belediye Başkanı Üstündağ söz almış, "Boğazın Çarşı olmayan ve alışverişin sadece bir iki dükkâna bırakılması kararlaştırılan bazı köylerin 20.00'den sonra kapatılmasının belediye tarafından düşünüldüğünü" söyleyerek Adalarda böyle bir işleyişe gerek olmadığından, konuyu daimî encümende tetkik ettireceğinin sözünü vermişti (Tan, 21 Nisan 1936, s.2).

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti tarafından düzenlenen şenlikler 21 Haziran 1936'da tekrar başlamıştı. Bu eğlencelere kalabalık bir halk grubu katılmış ve eğlenceler geç saatlere kadar devam etmişti. 28 Haziran Pazar günü yapılan şenliklerde eşek yarışları da olmuştu (Tan, 22 Haziran 1936, s.2). Eşeklerle Karakol Meydanı'ndan hareket eden koşucular Kadıyoran Caddesi'nden geçerek Yat Kulüp ve

oteller önünden iskele meydanına ve oradan da başlangıç noktasına dönmek üzere iki tur yapmışlardı (Tan, 29 Haziran 1936, s.2).

12 Temmuz'da Adaları Güzelleştirme Cemiyeti tarafından hazırlanan eğlencelerin üçüncüsü büyük bir kalabalık önünde Heybeliada'da yapılmıştı. Bisiklet yarışına katılanlar saat 09.30'da İsmet İnönü Caddesi'nden hareket ederek elli kilometrelik bir tur yapmıştı (Tan, 8 Temmuz 1936, s.5; Tan, 13 Temmuz 1936, s.2).

23 Temmuz 1936 Cuma günü Adaları Güzelleştirme Cemiyeti Büyük Deniz Eğlencesi düzenlemişti. Bu eğlence akşam başlayarak sabaha kadar devam etmişti. Cemiyet, kotra, motor ve muş sahipleriyle ayrı ayrı görüşerek bu geceye donanmış olarak katılmalarını sağlamıştı (Haber, 18 Temmuz 1936, s.3 Tan, 25 Temmuz 1936, s.2).

Cemiyet'in etkinliklerinden biri de vapurla gece gezileri düzenlemektir. Cemiyet tarafından 25 Temmuz'da düzenlenecek olan gece gezintisi yağmur nedeniyle bir hafta sonraya ertelenmişti. Akay'ın bir vapuru 1 Ağustos saat 22.00'da kalkarak diğer adalara uğradıktan sonra Anadoluhisarı'na gitmişti (Tan, 31 Temmuz 1936, s.2).

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti tarafından her sene yapılan çiçek sergisi ve çiçek savaşı 1936 yılında da Belediye'nin himayesi altında yine Cemiyet tarafından yapılmıştı. 14-15 Ağustos'ta Büyükkada'da bir çiçek sergisi açılmış, 16 Ağustos'ta da çiçek savaşı yapılmıştı (Son Posta, 2 Haziran 1936, s.4; Haber, 20 Temmuz 1936, s.3). 1934'te başlayıp 3 senedir yapılan çiçek savaşı artık gelenekselleştirilmiş ve Adalar bu dönemde turist akınına uğramıştır.

Büyükkada'daki Yörükali Plajı Adaları Güzelleştirme Cemiyeti tarafından 20.000 liraya belediye nam ve hesabına istimlak edilmişti. Belediye, cemiyete buranın kendilerine ücret karşılığı devrini teklif etmiş Cemiyet ise burasını Adaların güzelleşmesi noktasından istimlak ettiğini söyleyerek parayı kabul etmemişti. Belediye buna mukabil Yörükali Plajı ile sahasının 15 senelik kullanım hakkını Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'ne bırakmıştı (Kurun, 30 Aralık 1936, s.3; Son Posta, 30 Mart 1937, s.4).

1937 yılında Yörükali Plajı ile Yörükali'deki Çamlık Gazinosu Adaları Güzelleştirme Cemiyeti uhdesindeydi. Cemiyet tesisatı tamamlanmamış olan plajı, bütün tesisatı tamamlamak şartıyla bir kiracıya vermeye, aynı şekilde gazinoyu da kiralamaya karar vermişti. Bu suretle Cemiyete yıllık 1.500 lira bir gelir sağlanmış olacaktı (Haber, 27 Mart 1937, s.2; Cumhuriyet, 28 Mart 1937, s.10).

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'nin yıllık kongresi 6 Haziran 1937 tarihinde Büyükkada'daki merkezinde yapılmıştı. Önce geçen seneye ait idare heyeti raporları okunmuş ve arkasından yeni seçim yapılmıştı. Önce istifa eden Kazım Şinasi, Avukat Ali Haydar ve Muhasip Selahaddin'in yerine yenileri seçilmişti. Bundan sonra ruznamede bazı değişiklikler yapılmış, Parti Başkanı ve Akay Müdürü Cemil'in Cemiyet'e doğal üye olması kabul edilmişti. Ardında da Adaları güzelleştirmek için yapılacak çalışmalar görüşülmüştü (Tan, 7 Haziran 1937, s.2).

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti, diğer şehirlere de örnek oluyordu. Selami İzzet, Vakit gazetesindeki köşesinde bu cemiyetin başka şehirlere de örnek olmasını şöyle anlatıyordu: “Başka yerlerde de böyle bir cemiyet kurulamaz mı? Mesela Kadıköy'de İstanbul'un en güzel yerlerinden biridir. Bugün ne yazık ki parasızlık yüzünden, o semte, layık olduğu gibi bakılmıyor. Kadıköy köhnüyor. Orada da bir “Kadıköy'ü İmar Cemiyeti” kurulsaydı, Kadıköylüler, çok değil; ayda onar kuruş verseler, bu damlaya damlaya göl olacak parayla, oraları cennete döner.” (Vakit, 27 Şubat 1934, s.3). Benzer bir açıklamayı Akşam gazetesi yazarı Hikmet Feridun da yapmıştı. Adaları Güzelleştirme Cemiyeti örnek alınarak “Boğaziçini Güzelleştirme Cemiyeti” adıyla bir cemiyetin kurulmasını öneriyordu (Akşam, 15 Haziran 1934, s.3). Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'nin örnek olarak kurulan cemiyetlerden biri 1935 yılının başında kurulan Çamlıca'yı Güzelleştirme Cemiyeti idi (BCA. 30.10.0/74.469.19; Kurun, 4 Şubat 1934, s.3; Milliyet, 18 Şubat 1935, s.6.).

Cemiyet'in Etkinliğinin Azalması

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti 1934 yılında tepe noktasına çıkan bölgedeki etkisini 1937 yılından sonra kaybetmiştir. Bu duruma en büyük neden ise Vali

ve Belediye Başkanı olan Muhittin Üstündağ'ın görevinden alınması olmuştur. Cemiyet, böylece en büyük desteğini kaybetmiş oluyordu.

1926-1928 yılları arasında İstanbul Şehremini, 1928-1930 yılları arasında İstanbul Şehremini ve Vali Vekili, 1930-1938 yılları arasında İstanbul Valisi ve Belediye Reisi olarak birleşik idarede İstanbul'u yöneten Muhittin Üstündağ, "görülen lüzum üzerine" Bakanlar Kurulu tarafından merkeze alınmıştır (BCA, 30.18.1.2/85.99.16). Atatürk'ün ölümünün ardından iki hafta sonra görevden alınan Muhittin Bey, merkeze çekilerek 15 Şubat 1939 tarihinde emekliye sevk edilmiştir (BCA, 30.18.1.2/86.12.17).

Muhittin Üstündağ'dan sonra İstanbul'un Vali ve Belediye Başkanı Dr. Lütfi Kırdar olmuştu. Kırdar döneminde Adaları Güzelleştirme Cemiyeti ile ilişkiler Muhittin Üstündağ dönemi gibi olmamıştır. Bu durum cemiyetin faaliyetlerinde de kendisini hissettirmiştir.

Cemiyet il yönetim desteğini kaybedince eski etkinliği de kalmıyordu. Tan gazetesi yazarı Refi Cevat Ulunay (Giray, 2019, ss.1675-1693), gazetede köşesinde:

"Vaktiyle bir "Adaları Güzelleştirme Cemiyeti" varmış. Bu cemiyetin tertip ettiği eğlenti dillere destan olmuştur. Hala ondan bahsedilir. O gün için yapılan kayak yarışlarında, çiçek muharebelerinde, çiçek sergilerinde çiçek tezyin müsabakalarında, bulunmak üzere İstanbul'un her tarafından ahali adalara taşınmış. Hatta o gün için vapurların taşıdıkları halkın adedi altmış bini bulmuş. Seferler gece on bir kadar inkıtaa uğramamış. Adalara ait olan bu cemiyet, yazık ki inhilal etmiş." (Tan, 11 Haziran 1942, s.3). Diyordu.

Ulunay'ın da belirttiği gibi Cemiyet eski enerjisini kaybetmişti.

Abidin Daver'in Cumhuriyet gazetesindeki Hem Nalına Hem Mıhına isimli köşesinde, "Sonraları bizim Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'nin gene ara sıra sesi işitildi ama Adaların mevcut tabii ve suni güzelliklerine yeni bir şey ilave edilmedi." Diyordu.

Abidin Daver'e göre Adaların en büyük sorunu su idi. Bu sorunu halletmeden 1934 yılında tekrar canlanan Adaları Güzelleştirme Cemiyeti faaliyetlerinin pek katkısının olmayacağını söylüyor ve şu benzetmeyi yapıyordu: "Adaların en büyük derdi sudur. Bu en büyük tabii ihtiyacı temin etmeden Adaların güzelleşeceğini zannetmek, üstü başı, elleri, ayakları kirli bir kadının yüzüne bol bol makyaj yapmak demektir." (Cumhuriyet, 2 Şubat 1934, s.3).

Adaların uzun yıllardır sorunu olan su sıkıntısı bir nebze de olsa çözülmüştü. Adalara iyi su verilmesi için İstanbul Belediyesi tarafından tetkikler yapılmış, Denizbank Müdür Muavini Hamdi Emin, Adaları Güzelleştirme Cemiyeti Başkanı Avukat Emin Ali, Sular İdaresi Müdürü Ziya Bey 18 Ocak 1939'da Belediye Başkanı Lütfi Kırdar'ın belediyedeki odasında toplanmışlardı. Ada'ya 200.000 Lira harcamak suretiyle getirilecek suyu Denizbank üzerine almıştı. Anadolu sahilinde Denizbank'ın su tanklarına doldurulacak olan su, Büyükkada'ya getirilecek, önceden inşa edilmiş olan ve metruk duran depo temizlendikten sonra içine doldurulacaktı. Ada'da su şebekesi yapılarak depodan mahallelere dağıtım yapılacaktı (Son Posta, 19 Ocak 1939, s.4). 19 Ağustos 1939 Cumartesi günü merasimle Adalara su verilmişti. Evlerine su almak için birçok kişi sular idaresine müracaat ederek abone olmuşlardı. Merasim sabah yapıлып, öğle vakti Adaları Güzelleştirme Cemiyeti tarafından davetlilere bir ziyafet verilmişti (Akşam, 19 Ocak 1939, s.2; Akşam, 15 Ağustos 1939, s.3; Cumhuriyet, 15 Ağustos 1939, s.2; Tan, 20 Ağustos 1939, s.2).

Cemiyet'in 1941 yılı kongresi 30 Mart 1941 tarihinde Büyükkada CHP Parti merkezinde toplanmıştı. Toplantıda son 1 yıl içerisinde yapılan faaliyetler anlatılarak yeni yılda yapılacak işler üzerinde görüşülmüştür (Akşam, 18 Mart 1941, s.8; Son Telgraf, 19 Mart 1941, s.3; Haber, 29 Mart 1941, s.4.) Bir sonraki yıl kongre 22 Şubat 1942 tarihinde yine Büyükkada Parti merkezinde toplanmıştı. (Cumhuriyet, 17 Şubat 1942, s.4).

1944 yılında Adalardaki çam ağaçlarında tırtıl istilasına söz konusu olmuştu. Bu konu ile ilgili Hükümet ve Belediye çalışmalarına başlamıştı. Ancak çamlıklar haricinde özel şahıslara ait bahçe ve arsalarda mevcut çamlar da tırtıl saldırısına

uğramıştı. Adaları Güzelleştirme Cemiyeti bu konuda halka yardım ve Adalara hizmet maksadıyla şu kararları almıştı:

1-Amele tedarikindeki günlük kadar yevmiyelerin de yüksekliği malum olduğundan Adalıları bu yüzden üzüp yormamak üzere Cemiyet'e müracaat halinde mümkün olduğunca ucuz bir ücretle tırtılları kendi vasıta ve ameleleriyle derhal toplayacaktı.

2-Sahipsiz veya sahibi meçhul arsa ve bahçelerdeki çamların temizlenmesi doğrudan doğruya cemiyet tarafından gerçekleştirilecekti (Cumhuriyet, 8 Şubat 1944, s.2).

Cemiyet'in yıllık kongresi 8 Temmuz 1945 tarihinde gerçekleştirilmişti. Bu kongrede idare heyeti raporu okunmuş ve bu raporda çamların bakımı, yapılan işler hakkında bilgi verilmişti. Kongre sonunda yeni idare heyeti şu isimlerden oluşmuştu: Emin Ali Dumsoy, Bedri Göknil, Muhlis Sırmalı, Sadık Güzelosman, Ali Muhiddin Hacıbekir, Haydar Kaynak, İbrahim Şevket ve Süleyman Çelmeli (Son Posta, 9 Temmuz 1945, s.3).

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti tarafından 25 Ağustos 1945 Cumartesi akşamı Büyükkada'da Anadolu Kulübü'nde bir balo düzenlenmişti. Gece yarısından sonra saat dörtte Bostancı, Moda ve İstanbul'a özel bir vapur kaldırılmıştı. (Cumhuriyet, 24 Ağustos 1945, s.2). 23 Haziran 1946 tarihinde Adaları Güzelleştirme Cemiyeti tarafından, Büyükkada'da tekrar çiçek savaşı düzenlenmişti (Akşam, 16 Haziran 1946, s.1). 23 Temmuz 1961'de Adalarda cemiyet tarafından Çiçek Bayramı düzenlenmişti. Saat 10'dan gece yarısına kadar eğlenceler devam etmişti (Milliyet, 2 Nisan 1961, s.2).

Adalarda at arabalarının ayrı bir yeri vardır. Adaları Güzelleştirme Cemiyeti tarafından 1963 yılında at arabalarının Adaları pisletmesi ve fena koku yayması nedeniyle kaldırılmaları gündeme getirilmişti. Dünya gazetesinde Aytekin Cengiz imzasıyla bu düşünce eleştirilerek "Adaları Güzelleştirme Cemiyeti onun turistik özelliğini bozmak için çalışacağına temizliği için çalışsa, bu yönde bir çaba gösterse, daha faydalı bir iş yapmış olur kanısındayız." Yorumunu yapıyordu

(Dünya, 21 Haziran 1963, s.2). Cemiyetin bu teşebbüsü sonuçsuz kalmış ve Adaların sembollerinden biri olan at arabaları çalışmaya devam etmiştir.

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti 1960'lı yıllardan itibaren işlevselliğini kaybetmiştir. bu cemiyetin bir benzeri, 1984 yılında kurulan Adaların Tarihi Tabii Değerlerini Koruma ve Turizmi Geliştirme Vakfı'dır. Sonradan ismi Adalar Vakfı olan bu vakıf da benzer tıpkı Adaları Güzelleştirme Cemiyeti gibi gerekçelerle kurulmuş olup günümüzde varlığını devam ettirmektedir.

Günümüzde Ada sakinlerinin çokça yakındıkları günü birlik ziyaretçiler için o yıllarda teşvik etmek için elden gelen yapılmıştır. Cemiyet'in arzu ettiği gibi Adalar yeniden imar edilmekle birlikte istenilen kalabalık Adalar'a çekilmiştir. İçerisinde bürokratların da olduğu Cumhuriyet elitlerinden oluşan bu Cemiyet, kuruluş yıllarının yarattığı heyecan ve hevesle Adaları, Cumhuriyet'in vitrin ve gösteriş mekânı olarak yeniden canlandırmaya çalışmıştır.

Sonuç

Adaların Cumhuriyet döneminde en etkin guruplarından biri hiç şüphe yoktur ki Adaları Güzelleştirme Cemiyeti'dir. Bu cemiyet Adaları güzelleştirmenin yanında bölgeyi turizm açısından bir cazibe merkezi yapmaya çalışmıştır.

Cemiyetin en etkin olduğu dönem 1934-1937 yıllarıdır. Bu dönemde İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı olan Muhittin Üstündağ'ın büyük katkıları olmuştur. Atatürk'e yakınlığı ile bilinen Üstündağ, turizmin geliştirilmesi için bu cemiyetin etkin olmasının faydasını görmüş ve cemiyeti azami desteklemiştir. Cemiyet Üstündağ başkanlığında sık sık toplantılar düzenleyerek yapılan ve yapılacak olan işleri takip etmiştir. Özellikle turizm sezonunda haftalık programlar yapılarak bölgeye önemli bir ziyaretçi akını sağlanmıştır.

Adalarda 1934 yılında ilki gerçekleştirilen Çiçek Savaşı, döneminde ilgi ile takip edilmiş ve geleneksel hale getirilmeye çalışılmıştır. Adalarda yapılan müsabakalar, eşek yarışları, balolar, sahne gösterileri, gece turları gibi etkinliklerle büyük sayıda misafiri bölgeye çekmiştir. Cemiyet neredeyse her hafta Adaların dokusuna uygun etkinlik düzenliyor; bu durum da Adaların cazibesini arttırıyordu.

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti, sadece etkinlik düzenlemiyordu. Adalar-daki sosyal hayata da dokunuşlar yapıyordu. Arabacı ve hamalların kıyafetlerine kadar her türlü detay ele alınıp, düzene sokulmaya çalışılıyordu. Bu Cemiyet'in faaliyetleri dönemin gazetelerinde yer alan haberlerde sıklıkla takdirle karşılanmıştı.

Muhittin Üstündağ'ın İstanbul yönetiminden ayrılmasından sonra cemiyetin etkinliği de azalmıştır. Eskisi gibi her hafta etkinlik yapılmıyordu. Buna rağmen bölgede varlığını devam ettirmiş ve özellikle Adaların sorunlarının çözümünde etkin rol oynamıştır.

Kaynakça

Arşiv Vesikaları

BCA. 30.10.0/74.469.19.

BCA. 30.10.0.0/185.277.3.

BCA. 30.11.1.0/21.3.18.

BCA, 30.18.1.2/85.99.16.

BCA, 30.18.1.2/86.12.17.

İnceleme Eserleri

Akçura, G. (2010). *Ada Sahillerinde Bekliyorum*, İstanbul: Adalı.

Artan Ergut, E. & Erkmen, A. (2011). *Adalar'da Mimarlık, Adalar, Binalar, Mimarlar, Adalı Yayınları*, İstanbul, ss.15-29.

Aysel, N. R. (2020, Yaz). *Adada Tasarlamak: Güzel Sanatlar Akademisinin Adalar'daki Mimarlık İzleri*. *Mimar.ist*, yıl 20, s. 68, ss.51-62.

Bengi D. & Zat, E. (2020). *100. Yılında Cumhuriyet'in Popüler Kültür Haritası -1 (1923-1950)*, İstanbul: Yapı Kredi.

Bozdoğan, S. (2012). *Modernizm ve Ulusun İnşası*, Çev. Tuncay Birkan, İstanbul: Metis.

Eravcı, A. (2017, Ocak-Haziran). *Helâl Turizmde Destinasyon Özelliklerinin Destinasyon Seçim Sürecine Etkisi*. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 1, s. 1, ss.155-181.

Erdem, M. S. & Bozan, M. (2021, Ocak-Haziran). *Türkiye'de Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Ekolojik Turizmin Kalkınma Planları İçerisinde Değerlendirilmesi*. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. V, s. 1, ss.67-90.

Güneş, S. (2021, Aralık), *Muhittin Memduh Üstündağ'ın İstanbul Valiliği ve Belediye Reisliği Dönemi (1926-1938)*. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, s. 40, ss.279-312.

Özbek Giray, Ö. (2019). *Refi Cevat Ulunay'ın Gazetecilik Üzerine Yazıları*. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, c. 7, s. 3, ss.1675-1693.

Yazıcı, S. (2015). *Yüzyıllık Hikayeler*, İstanbul: Yüzyıllık Markalar Derneği.

Ün, L. (2022). *Göç Yönetiminde Mülki İdare Amirlerinin Rolü. Küresel Boyutlarıyla Göç Politik, Ekonomik ve Sosyal Etkileri*, Nobel Bilimsel yay., Ankara, ss.107-126.

Ziyaoğlu, R. (1971). İstanbul Kadınları Şehreminleri Belediye Reisleri ve Partiler Tarihi 1453-1971 İdari-Siyasi, İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.

Gazeteler

- Akşam, 23 Nisan 1929, “Ada Çamları Emanete Devri Muamelesi Nihayet Bitti”, s.3.
Akşam, 18 Şubat 1934, “Bahçe Gibi Ada Yollarına Çiçek Fidanları Dikiliyor”, s.3.
Akşam, 15 Haziran 1934, “Bir Çırpıda Boğaziçini Güzelleştirme Cemiyeti”, s.3.
Akşam, 18 Haziran 1934, “Adaların İmarına Doğru”, s.1, 2.
Akşam, 29 Temmuz 1934, “Önümüzdeki Cuma Günü Büyükada’da Çiçek Savaşı”, s.4.
Akşam, 26 Nisan 1935, “Adalarda Yaz Hazırlıkları Başladı”, s.1.
Akşam, 7 Temmuz 1935, “Adaların İmarı”, s.3.
Akşam, 8 Temmuz 1935, “Merkep Yarışı” s.4.
Akşam, 13 Temmuz 1935, “Kır Balosu”, s. 6.
Akşam, 2 Ağustos 1936, “Vali’nin Gazetemize Beyanâtı”, s. 5.
Akşam, 19 Ocak 1939, “Adalara Su”, s.2.
Akşam, 15 Ağustos 1939, “Büyükada’ya Su”, s.3.
Akşam, 18 Mart 1941, “Adaları Güzelleştirme Cemiyetinden”, s.8.
Akşam, 16 Haziran 1946, “Büyükada’da Çiçek Savaşına Hazırlanınız!”, s.1.
Cumhuriyet, 2 Şubat 1934, “Hem Nalına Hem Mihına Adaları Güzelleştirmek”, s.3.
Cumhuriyet, 9 Mart 1934, “Adaların İmarı”, s.3.
Cumhuriyet, 21 Haziran 1934, “Çiçek Savaşı Bu Pazar Yapılacak”, s.5.
Cumhuriyet, 8 Ağustos 1935, “Adaları Güzelleştirme Cemiyetine Mektup”, s.1.
Cumhuriyet, 28 Mart 1937, “Adaları Güzelleştirme Cemiyetinden”, s.10
Cumhuriyet, 15 Ağustos 1939, “Ada Cumartesi Suya Kavuşuyor”, s.2.
Cumhuriyet, 17 Şubat 1942, “Adaları Güzelleştirme Cemiyetinden”, s.4.
Cumhuriyet, 8 Şubat 1944, “Ada Çamlarının Temizlenmesi”, s.2.
Cumhuriyet, 24 Ağustos 1945, “Adaları Güzelleştirme Cemiyetinin Balosu”, s.2.
Dünya, 21 Haziran 1963, “Adalar’da Arabaların Yerine Otomobiller Çalıştırılmaz”, s.2
Haber, 19 Nisan 1934, “Adada Dört Bayram Yapılıyor”, s.1, 7.
Haber, 19 Nisan 1934, “Bu Yaz Adada Dört Bayram Yapılıyor”, s.1.
Haber, 09 Ağustos 1934, “Adada Tenis Maçları”, s.10.
Haber, 18 Ağustos 1934, “Yüzme Müsabakaları”, s.5.
Haber, 18 Temmuz 1936, “Adalar’da Gece Deniz Eğlenceleri”, s.3.
Haber, 20 Temmuz 1936, “Küçük Haberler”, s.3.
Haber, 27 Mart 1937, “Yaz Geliyor”, s.2.
Haber, 29 Mart 1941, “Adaları Güzelleştirme Cemiyeti Yarın Toplanıyor”, s.4.
İkdam, 2 Ağustos 1940, “Adaları Güzelleştirme Cemiyetinin Nizamnamesi”, s.4.
Kurun, 4 Şubat 1934, “Çamlıca’nın Güzelleştirilmesi”, s.3.
Kurun, 8 Temmuz 1935, “Eşek Yarışı”, s.3.
Kurun, 21 Eylül 1935, “Adaları Güzelleştirme Cemiyetinde”, s.3.
Kurun, 30 Aralık 1936, “Yörükali Plajı”, s.3.
Milliyet, 4 Nisan 1929, “Vilayette Mahalleler”, s.3.
Milliyet, 09 Ağustos 1934, “Heybeli’de Deniz ve Tenis Yarışları”, s.5.
Milliyet, 18 Şubat 1935, “Çamlıca’yı Güzelleştirmek İçin”, s.6.
Milliyet, 2 Nisan 1961, “Yazın Adalarda Eğlenceler Yapılacak”, s.2
Son Posta, 8 Nisan 1933, “Adalar Güzelleşecek”, s.2.
Son Posta, 10 Mayıs 1934, “Adalar Nasıl Güzelleşecek?”, s. 1.
Son Posta, 30 Temmuz 1934, “Adaları G. Cemiyetine Maşallah”, s.11.
Son Posta, 7 Temmuz 1935, “Sözün Kısası Çiçek ve Eşek”, s.3.

- Son Posta, 8 Ağustos 1935, “Adaları Güzelleştirme Kurumunun Müsameresi Tehir Edildi”, s.10.
- Son Posta, 26 Ağustos 1935, “Heybeli’deki Şenlikler ve Su Sporları”, s.7.
- Son Posta, 18 Ocak 1936, “Adaları Güzelleştirme Cemiyetinin Kongresi”, s.7.
- Son Posta, 2 Haziran 1936, “Çiçek Muhaberesi”, s.4.
- Son Posta, 30 Mart 1937, “Yörükali Plajı Adaları Güzelleştirme Cemiyetine Verildi”, s.4.
- Son Posta, 19 Ocak 1939, “Adaların Suyu Denizbank Tarafından Temin Edilecek”, s.4.
- Son Telgraf, 19 Mart 1941, “Adaları Güzelleştirme Cemiyetinde”, s.3.
- Son Posta, 9 Temmuz 1945, “Adaları Güzelleştirme Cemiyetinin Yıllık Kongresi”, s.3.
- Tan, 16 Temmuz 1935, “Sağlık Öğütleri Kır Balosu”, s.4.
- Tan, 26 Ağustos 1935, “Heybeli’de Deniz Yarışları”, s.1.
- Tan, 21 Eylül 1935, “Adaları Güzelleştirmek İçin”, s.2.
- Tan, 21 Nisan 1936, “Adalar Güzelleşme Yolunda Yeni Kararlar Alınıyor”, s.2.
- Tan, 22 Haziran 1936, “Ada Şenlikleri Dün Başladı”, s.2.
- Tan, 29 Haziran 1936, “Ada Eğlenceleri”, s.2.
- Tan, 8 Temmuz 1936, “Bisiklet Yarışları”, s.5.
- Tan, 13 Temmuz 1936, “Heybeliada’daki Eğlenceler”, s.2.
- Tan, 25 Temmuz 1936, “Adalarda Vapur Eğlencesi”, s.2.
- Tan, 31 Temmuz 1936, “Adaları Güzelleştirme Cemiyetinin Deniz Gezintisi”, s.2.
- Tan, 7 Haziran 1937, “Adaları Güzelleştirme Çalışmaları”, s.2.
- Tan, 20 Ağustos 1939, “Adalılar Dünden İtibaren Suyu Kavuştu”, s.2.
- Tan, 11 Haziran 1942, “İstanbul’u güzelleştirme İşi”, s.3.
- Vakit, 17 Ağustos 1933, “Adalara Yollar, Ağaçlar, Plajlar”, s.1, 5.
- Vakit, 21 Eylül 1933, “Adaları Güzelleştirme”, s.8.
- Vakit, 23 Ocak 1934, “Adaları Güzelleştirme Yolunda Kararlar”, s.4.
- Vakit, 27 Şubat 1934, “Sohbetler İstanbul’un İmarı”, s.3.
- Vakit, 11 Nisan 1934, “Adaları Güzelleştirme”, s.3.
- Vakit, 4 Ağustos 1934, “Çiçek Bayramı”, s.1, 3.
- Vakit, 9 Ağustos 1934, “Heybeli Adada Tenis Turnuvası”, s.4.
- Vakit, 10 Ağustos 1934, “Deniz Bayramı”, s.8.
- Vakit, 11 Ağustos 1934, “Heybeliada’daki Tenis Müsabakaları”, s.9.
- Vakit, 12 Ağustos 1934, “Heybeli’de Yapılacak Deniz Bayramı”, s.8.
- Vakit, 18 Ağustos 1934, “Heybeli’de Yapılan Deniz Bayramı Neticeleri”, s.9.
- Zaman, 4 Mart 1934, “Adaları Güzelleştirmek İçin”, s.3.
- Zaman, 24 Haziran 1935, “Dünkü Çiçek Savaşı”, s.1, 7.
- Zaman, 8 Temmuz 1935, “Beklenen Yarış”, s.3.

Extended Abstract

The Islands have always maintained their importance as a summer resort from the Ottoman to the Republic. Islands, one of Istanbul's distinguished tourism centers, began to lose its charm in the first years of the Republic. With the increase in alternative tourism options especially the Tenezzüh trains, new tourism attraction centers have emerged. Various solutions have been sought to develop tourism in the Islands. The Society of Beautification of the Islands, which was established to beautify the Islands and make them a center of attraction, has become an association that has left a mark on the Islands with its activities, as its name suggests.

In addition to organizing events in the region, the society also took part in the social life in the Islands. Every detail, from the clothes of the phaeton drivers and porters, was handled and tried to be organized. The activities of the society were generally appreciated in the news in the national and local newspapers of the period. The Society of Beautification of the Islands has also been instrumental in the establishment of similar societies in Istanbul. After this association, societies were established to beautify the Bosphorus and, shortly after, Camlica.

Various ways have been applied to develop tourism in regions such as the Islands where tourism has the largest share in their livelihoods. Studies can be individual as well as institutional. The Society is a good example of institutional work.

The population of the Islands became quite crowded in the 1920s. During the Republican period, the elite life of the Islands no longer belonged only to non-Muslim minorities. Day by day, the national bourgeoisie began to appear on the Islands. One of the most visible examples of this is the Society of Beautification of the Islands. In the establishment of this society, Dr. Nevzat Tandoğan, who served as the Director of the Municipal Department of the Islands in 1922, made great contributions. In 1934, Abidin Dever wrote in Cumhuriyet newspaper that the society was founded in 1926 and that he was on the board of directors in those years. The first project of the society was to build a garden with a plinth with running water in the middle of the old government house. For this, a promenade was organized at the Yacht Club; however, the project could not be realized because the expected revenue could not be collected.

Founded in 1926, the aim of this society was expressed in its regulations as follows: "To protect and increase the natural beauties of the Islands, both in the pine groves and on the coastal beaches, to make them truly attractive to the heart, to make them a home of health, rest, joy and entertainment, to introduce and endear the islands to everyone, to make like it them and attract them to themselves."

In 1929, the Istanbul Municipality under the administration of Muhittin Üstündağ also made various efforts to develop tourism. For this purpose, a tourism branch was established within the Istanbul Municipality in 1929 in order to promote the city and increase tourism revenue.

In April 1933, the Society of Beautification of the Islands had 20,000 liras in its possession. With this money, activities were to be started and the islands would be reconstructed. In August 1933, the Islands Beautification Society made new decisions. It was thought to remove the ugly view created by the destruction of the church on the hill in Büyükada where was decided to plant this ridge' and hill with pines. In addition, it was decided to include a few buildings under the hill in this arrangement. The society would give the money to the municipality and the buildings would be expropriated by the municipality. In addition, beautiful roads and paths were to be built to surround the island coasts and special beaches were to be built on the beaches. A plantation was opened in Büyükada, and saplings were planted in non-pine areas, and pine planting was carried out in places without pine trees such as Kınalı.

The fact that there were no birds on the islands attracted the interest of the Society and the remedies for raising wild birds on the Islands were sought. For this, the Himaye-i Hayvanat Cemiyeti was contacted. The biggest reason why there were no birds on the islands was thirst. As a result of the well drilling works, Emin Ali Bey who was the president of the Society in 1933, found water at 50 meters. An island resident named Cümbüşyan also found water at 76 meters. Efforts to rid the island pines of worms continued in this period as well.

The most active period in the Society of Beautification of the Islands was during the period of Muhittin Üstündağ, who was the Governor of Istanbul and also the Mayor. During the Governorship and Mayor of Istanbul by Muhittin Üstündağ, a bureaucrat with the strong support of President Mustafa Kemal Atatürk, the city was introduced to many innovations. Muhittin Bey was brought Mayor of Istanbul on 27 January 1926. He was governor in 1930 and then ruled Istanbul until November 29, 1938 as the Governor, Mayor and Provincial Chairman of the Republican People's Party after the arrangement in 1936 stipulating that the governor was the head of the Republican People's Party organizations in the provinces where they were located.

In the statute of the Association, "The Governor of Istanbul, who is the mayor, is as a member of the society his acceptance, and he is given the title of general chairman." According to the article, the Mayor and Governor of Istanbul could make the honorary chairmanship of the Association, if they so wished. Muhittin Üstündağ, who was also the Governor and Mayor of Istanbul, was the honorary president of the Society of Beautification of the Islands from in 1933-1938, which was not very active in the first years of its establishment. During his period, the society experienced its most active working period. This society, which increased its activities in 1933, made many initiatives and activities to beautify the Islands and increase their attractiveness in terms of tourism. Sea festivals, school races, flower battles, entertainments, donkey races, country prom in pajamas, boat races, and sports races such as tennis and swimming can be shown as examples of these activities. With these activities, the demand for the Islands has increased and the number of visitors to the region has increased day by day.

The Society of Beautification of the Islands held a general meeting on September 28, 1933, under the chairmanship of Governor and Mayor Muhittin Bey, and negotiated the shift schedule prepared by the association's executive committee. At the meeting, the commissions that will implement the member registration, technical consultation commission and overtime program were selected.

The Society of Beautification of the Islands, which met on January 22, 1934 under the chairmanship of Muhittin Bey, had taken some decisions for the summer season. Accordingly, the pines were to be rehabilitated, roads were to be arranged and a modern beach and casino were to be built in Yorukali. It was planned to build free bathing places on the beach parts of the islands. Carts would be awning, and the health of the horses would be taken care of. The clothes of the workers such as the coachman and janitor were also to be determined. The Society would arrange prices by making contracts with hotels and pensions and would try to increase the demand of foreigners in the region.

The members of the society came together under the chairmanship of the Governor and Mayor Muhittin Bey on March 8, 1934 and took some decisions. During this period, the Society had agreed with the Island hotels and determined their prices. Since the needs of the tourists invited to the Islands by the Society could not be met after a while, some studies had to be done on this issue. In the article titled "Construction of the Islands" published in the newspaper Cumhuriyet on March 9, 1934, it was informed that Terkos water would be transported to the Islands every day by a ferry. The same article gives a statistic that the number of loaves of bread consumed in winter in those years increased from 1600 in winter to 7600 in summer. On Friday and Sunday, he writes that 40,000 people came to the Islands. It is also stated that "If the islands are reconstructed and some remedy is found for some problems, this number will undoubtedly increase one-fold".

On August 3, the Battle of Flowers was held in Büyükkada. In this activity, which is are also held in big European cities such as Nis and Kan, cars and automobiles are decorat-

ed with beautiful flowers and the most beautifully decorated cars were given prizes by walking around the main streets. The Society of Beautification of the Islands decided to organize this organization and started its preparations. The cars participating here were divided into professionals and amateurs. Professional participants were awarded 50 liras to the first, 30 liras to the second and 20 liras to the third. These awards were met by the Society of Beautification of the Islands, the Chamber of Agriculture and the Directorate of Agriculture. Amateurs were presented with five flags with a phrase picture inscribed with the phrase "the Institution of Beautification of the Islands Flowe Battle". The Flower Battle started at six o'clock and 11 cars participated in this activity.

As a result of these efforts, in the summer of 1934, a tourist group visited the Islands in a crowded crowd that had not been seen for a long time. Undoubtedly, the contributions of the Society of Beautification of the Islands to the increase in the number of visitors are quite high. The Society held an activity almost every week and attracts it is peoples to the Islands. During this period, the Society hung the following signs with its signature in some places: "Keep the islands clean as your home" "The love of pine is a part of the love of country" and "Enthusiasm is your right to joy. But not the horny noise!" These statements also show the influence of the Society on island life. The newspapers of the period covered these plates of society on the Islands and criticized them from time to time.

The society did not limit its activities only to Büyükada. It was decided to organise sports entertainment in Heybeliada as well. For this purpose, Sadık Bey Beach in Heybeliada was chosen as the venue. On 10 August 1934, a tennis competition was held on the tennis courts of the beach between the members of the Mountaineering Club and the Adalar Tennis Club, and the winners were prized with a trophy.

In 1934, as a result of the efforts of the Society, tourism in the Islands had revived considerably. In 1935, it was aimed to make the Islands a centre of attraction. The Society for this purpose, it was started its activities in the first months of the year. On 23 June 1935, the Flower War was organised by the Society of Beautification of the Islands. 5-6.000 people participated in this event. On 7 July, the Society organised donkey races in Büyükada. Sixteen donkeys participated in the race held in Küçük Tur Yolu. The Society of Beautification of the Islands organised a country prom on 13 July at the amusement park in Büyükada. At this prom, there would a free dress code and a pajama race. The ballet company of the City Theatre had contributed to the fun of this ball.

The festivities organised by the Society of Beautification of the Islands were started again on 21 June 1936. A large group of people participated in these festivities and the entertainment continued until late hours. On 28 June Sunday, donkey races were also held.

On 12 July, the third of the festivities prepared by the Society of Beautification of the Islands was held in Heybeliada in front of a large crowd. Participants in the bicycle race had set off from İsmet İnönü Street at 09.30 and made a fifty-kilometre tour.

On Friday, July 23, 1936, the Society of Beautification of the Islands held the Great Sea Entertainment. This entertainment started in the evening and continued until morning. The society had met separately with the owners of the kotra, motor and mus, and ensured that they participated in this night equipped.

The Society of Beautification of the Islands, which reached its peak in 1934, lost its effectiveness after 1937. The biggest reason for this situation was the dismissal of Muhittin Üstündağ, who was the Governor and Mayor. Thus, the society lost its greatest support.

After Muhittin Üstündağ, the Governor and Mayor of Istanbul was Dr. Lütfi Kırdar. During his period, relations with the Beautification Society of the Islands were not like

the Muhittin Üstündağ period. This situation has also made itself felt in the activities of the Society.

The most active period of the Association was between 1934 and 1937. Muhittin Üstündağ, who was the Governor and Mayor of Istanbul during this period, made great contributions. Üstündağ, who was known for his closeness to Atatürk, saw the benefit of this society being active in the development of tourism and supported the society to the maximum. The Society organised frequent meetings under the presidency of Üstündağ and followed up on the work done and to be done. Especially during the tourism season, weekly programs were made and an important influx of visitors to the region has been ensured.

As desired by the Society, the Islands were rebuilt and of the intended crowd was attracted to the Islands. With the excitement and enthusiasm created by the years of its foundation, this Society, which was composed of the elites of the Republic, including bureaucrats, tried to revitalise the Adalar as a showcase and vanity place of the Republic.

EKLER

Çiçek bayramı

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti tarafından tertip edilen Çiçek bayramı dün Büyükdada yapıldı. Bayrama bir çok çiçekçiler ve müesseseler iştirak ediyorlardı. Bayram çok güzel ve eğlenceli oldu. Buradaki resimde bayrama iştirak eden iki yavruyu görüyorsunuz. Üçüncü sayfamızda da aynı mevzuat ait bir kaç resim ve tafsilat bulacaksınız...

Vakit, 4 Ağustos 1934, s.1

Adaları güzelleştirme cemiyeti
tarafından bu yaz mevsimi için tertip edilen şenlikler 12 Temmuz perşembe akşamı Yat klübü bahçesinde

Adalar Revüsü ile başlıyor

Bu revü Ekrem ve Cemal Reşit beyler tarafından sureti mahsusa hazırlanmıştır. Ertuğrul Muhsin Beyin idaresi altında Şehir Tiyatrosu (Darülbeydi) güzide artistleri tarafından temsil edilecektir.

Temsilden sonra geç vakte kadar dans edilecektir.

Sabah saat üçte avdet için vapur vardır.

Davetiye almak için Cemiyet namına Büyükdada Yat kulübüne ve Tepebaşında Şehir Tiyatrosuna (Darülbeydi) Müracaat edilebilir.

Vakit, 8 Temmuz 1934, s.12

Bu yaz adada dört bayram yapılıyor

Yürükali plajı ile Büyükdada iskeleye arasında küçük vapurlar işleyecek

Büyükdada Yürükali plajı

Adaları Güzelleştirme Cemiyeti faaliyet komitesi den toplama, adanın güzelleşmesi etrafında yeni kararlar vermiştir. Cemiyetin en faaliyeti ise vapurların Büyükdada Yürükali plajından çıkmasıdır. Bu vapurların her gün saat dokuzda çıkması ve saat altıya kadar vapurların işleyeceği tahmin edilmektedir.

Adadaki bütün caddelerin tozunu alacak olan vapurların ve vapurların her gün saat dokuzda çıkması ve saat altıya kadar vapurların işleyeceği tahmin edilmektedir.

Çocuklarda deşama yerleri istihvalat mahalleri yapıldı. Cemiyet tarafından 100 beşer ara kuruldu. Babam da çiçek ve nakaratlarla süsledi. Adaya gelecek misafirlere seyahatların bütün ihtiyaçlarını düşünmek, karışmak üzere bir mürettebat birleşti. Adaya Altı İyün bilene bir memur (Devran 7 nci sayfa).

Haber, 19 Nisan 1934, s.1

25 Haziran 1935 AKŞAM

Büyükdada çiçek muharebesi

"Allo.. Allo.. Çiçek savaşı başlıyor. Her mermi 1 kuruştur.."

Herkes silahlanıyor.. Genç kadınlar: «Bana oradan 25 mermi versenize» diyorlar..

Çiçek savaşından bir kaç anıttana

Akşam, 25 Haziran 1935, s.7

Ada eğlenceleri

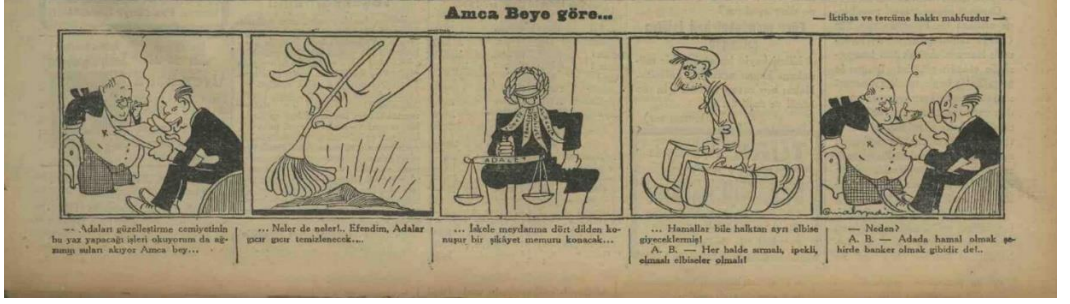
Dün Büyükdada eğlenceli merkep yarışları yapıldı

Dünkü merkep yarışından bir intiba

Adaları güzelleştirme cemiyeti tarafından tertip edilmiş olan eğlencelerin ikinci günü dün yaşanmıştır. Müsait ve açık bir hava, adaya bu hafta oldukça fazla bir ziyaretçi toplamamasına imkân vermiş, gündüz başlayan eğlencelerde şehir bandosu müntehap parçaları çalmıştır. Her sene olduğu gibi, bu senenin merkep yarışları da dün yapılmıştır. Yarışa kadın, erkek birçok adalı girişmiş, eğlencelerle karakol meydanından hareket eden koşucular Kadyoran, caddesinden geçerek Yatklıp ve oradan önünden işkale meydanına ve oradan da başlangıç noktasına dönmek üzere iki tur yapmışlardır. Yarış sonunda başlangıç noktası Karakol meydanına en geç gelen merkebin süvarisine hediye verilmiş ve eğlenceler neşe içinde nihayet bitmiştir.

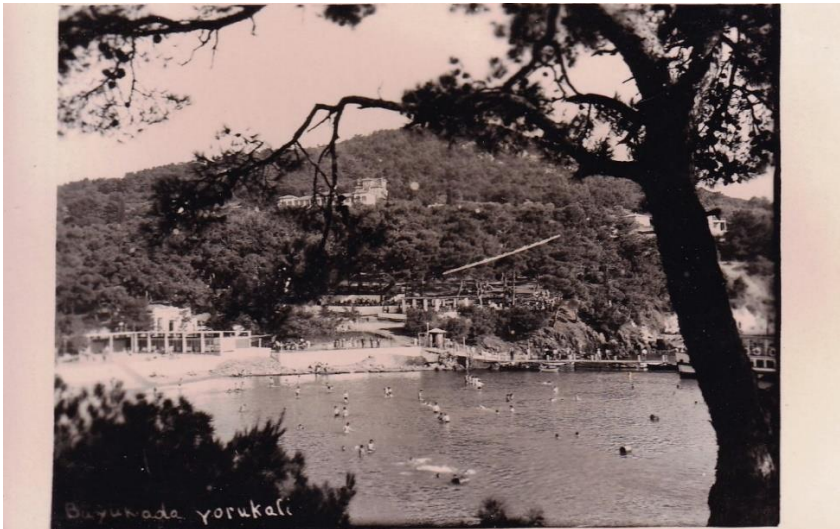
Tan, 29 Haziran 1936, s.2

Akşam, 24 Ocak 1934, s.3

1900'lü yılların başı, Büyükkada oteller bölgesi

Büyükkada Yörükali Plajı